

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—.
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Od stopnje do stopnje.

Tako prodira Japonska v Azijo. Od rusko-japonske vojne l. 1904-05, v kateri je Japonska zmagala, nastopa Japonska kot velesila in voditeljica v zunanji politiki Vzhoda. K temu jo usposablja njen narod, ki je najbolj nadarjen in energičen med vsemi, ki pripadajo rumeni rasi, in pa njena strnjena državna organizacija. In ravno ta organizacija dviga Japonsko nad vse narode na Vzhodu, zlasti nad kitajski narod, ki je številčno več nego štirikrat močnejši nego japonski, pa je brez enotno ustrojene državne organizacije. To je nacionalna nesreča Kitajske, za katero nosi tudi krivdo smotreno nastopajoča Japonska.

Mandžurija.

To je prva stopnja v zmagovitem prodiranju Japonske. Radi Mandžurije in Koreje, katero je Rusija početkom sedanjega stoletja hotela podrediti svojemu območju, je pravzaprav prišlo do rusko-japonske vojne. Po zmagi nad Rusijo je Japonska tok izseljevanja japonskega prebivalstva vedno bolj dirigirala v Korejo, ki si jo je leta 1910 popolnoma pridružila, in v Mandžurijo, katera je zaenkrat ostala še pod nadoblastjo Kitajske. Kmalu pa se je začela ta nadoblast krhati. Med svetovno vojno leta 1915 je morala Kitajska Japonski odstopiti kot interesno sfero (krog) južno Mandžurijo, vzhodno Mongolijo in druge kraje. Lansko leto je južni Mandžuriji sledila severna in sploh cela Mandžurija, katero so Japonci proglasili za samostojno državo (Mandžukuo). Na zunaj je sicer nezavisna država, v resnici pa je v vsem odvisna od Japonske, katera jo smatra za predmet gospodarskega in političnega izkoriščevanja. Kitajci so hoteli to svojo najsevernejšo pokrajino obraniti z vojaško silo, pa niso uspeli. Ni tudi uspela Zveza narodov v Ženevi, ki je dala Kitajcem prav, obsodila pa Japonce. Japonci pa so zapustili Ženevo ter vprizorili ofenzivo proti sosedni provinci.

Džehol.

Japonski vojni minister general Araki je v nekem govoru izjavil: »Pridružitve pokrajine Džehol novi mandžurski državi je vprašanje, ki v sedanjosti prevladuje. Džehol je za Japonsko izredne važnosti, ker gre za vprašanje obstanka naše države.« To je druga stopnja v zmagovitem prodiranju Japonske v Azijo. Ta pokrajina je sosedna

novi mandžurski državi ter leži južno-zapadno od nje. Njena površina znaša 300.000 km², je torej toliko kot japonska država. Prebivalcev pa ima samo 6—7 milijonov, dočim ima Japonska desetkrat več prebivalcev. Prebivalci so po ogromni večini (90%) Kitajci, ostali pa pripadajo mandžurskemu rodu. Japonska si je to zelo slabo obljudeno deželo izbrala za to, da tamkaj naseli preobilico svojega prebivalstva, ki v Japonski ne najde ne prostora ne hrane. Ta pokrajina je bolj gorata dežela. Ni v njej tako bogatih zakladov, kakor v Mandžuriji, kjer so v zadnjem času našli zlato, ki ga Japonci jako potrebujejo. Vendar pa je precej rodovitna, čeprav ne dovolj obdelana. Najboljši pridelek je mak (opij), od katerega je kitajski maršal Čansuljan imel velikanške dobičke. Ti dobički bodo sedaj prišli Japoncem v prid. Ta pokrajina pa je tudi v vojaškem oziru zelo važna, ker tvori zvezo med mandžursko državo in severno Kitajsko. Sedaj ko je Džehol v rokah Japonske, bo ista s tega torišča lahko organizirala svoje prodiranje v Kitajsko.

Tretja stopnja?

Ta bi bila Peking. Ali bo Japonska prodrla do Pekinga? Poletno prebivališče nekdanjih kitajskih cesarjev, Džengte = glavno mesto Džehola, je že v rokah Japonske. Ali bodo Japonci sedaj položili svoje roke tudi na Peking, nekdanjo prestolico kitajskih cesarjev? Kitajci se tega bojijo, ker je vrhovna kitajska vlada že dala izprazniti to mesto. Saj jim je dobro znana japonska osvajalnost ter brezprimerna in brezobzirna energija, s katero vodi-

Grof Arco, ki je leta 1920 ubil bavarskega predsednika Eisnerja, je hotel izvesti napad na Hitlerja.

telji japonskega naroda izvajajo svoje osvajalne načrte. Smeli so ti načrti, kojih kristalizacijska točka je načelo in geslo: Azija Azijcem. Na čelu Azije pa Japonska! To je glavni smisel japonskega prodiranja v notranjost kitajske države, ki se vrši od stopnje do stopnje: zavladati duhovno nad tem narodom, ki je ogromna masa brez prave organizacije, ter se ga poslužiti kot sredstva svoje politike. Japonska je dokazala svojo sposobnost, da da panazijski (vseazijski) motor. Njena uloga kot vodilnega azijskega naroda je priznana. Rusija je preslaba, da bi uspešno branila svoje in evropske interese v Aziji. Evropske velesile in Zedinjene države Severne Amerike pa imajo preobilno dela in skrbijo s svojimi lastnimi gospodarskimi in političnimi težavami.

Fr. Wernig, Slovenjgradec.

Inflacija. našemu kmetovalcu rešitev?

I.

Zadnji čas so mnogi kmetovalci v svojem gospodarskem obupu iskali in videli edino rešitev v inflaciji, v razvrednotenju denarja. »Če bo dinar padel, se bodo naši kmetijski pridelki za inozemske kupce pocenili in mi bomo lahko izvažali les, živino in druge kmetijske pridelke«, je samozavestno povdaril marsikdo. Zgodilo se je, da je dinar lanske jeseni v resnici nekoliko padel. Ali se je vsled tega gospodarski položaj za našega kmeta kaj izboljšal, ali so kaj poskočile cene kmetijskim pridelkom, cene živini, lesu itd.? Porast cen pri živini je bil viden menda samo osem dni, pri ostalih kmetijskih pridelkih pa se sploh ni poznalo. In danes je cena živini ista, kakor je bila pred padcem dinarja. Zakaj? Zato, ker je inozemstvo deloma silno omejilo, deloma sploh zaprlo meje za uvoz naše živine in nekaterim drugim kmetijskim pridelkom. Čeprav bi mi danes nudili inozemskemu kupcu našo slabšo živino zastonj, bi le-to vsled carinske zapore s strani tujih držav, predvsem Avstrije ne mogli spraviti čez mejo. Ostane nam kot uvozna država za naše kmetijsko blago deloma le Italija, in tudi ta v zadnjem času silno ovira uvoz nekaterih naših pridelkov, predvsem svinj in jaje. Druge države pač ščitijo cene živine in raznih kmetijskih pridelkov svojih kmetovalcev z delno prepovedjo in z omejitvijo uvoza tuje, predvsem naše

živine in našega blaga. Od padca dinarja je imel korist le naš podeželski trgovec in trgovec sploh, ki je — opravičeno ali neopravičeno — takoj navil ene svojemu blagu, ki deloma pride iz tuzemstva, čim je dinar padel. Polozaj se je vsled padca dinarja za našega kmetovalca poprej poslabšal, kakor izboljšal, ker se ni dvignila cena živini in ostalemu kmetijskemu blagu, dvignila pa se je večidel cena potrebščinam — katere mora kupovati kmetovalec v trgovini. — Iz vsega tega sledi, da je bila inflacija za našega kmetovalca mogoče koristonosna takoj po preobratu, ko se je kmetijsko blago med posameznimi državami svobodno, oz. prosto izvažalo in uvažalo; danes pa inflacija našemu položaju iz gospodarskega vidika samo škoduje.

II.

Pa bo rekel ta ali oni kmetovalec: »Saj torej nima pomena, da bi naše blago izboljševali, da bi vzrejali boljše, težjo in dobičkanosnejšo živino, ko pa ne moremo zadostno izvažati!« K temu ugovoru bi pripomnil sledeče: 1. Ne gre predvsem zato, da blago in živino slepo izboljšujemo, gre predvsem zato, da pocenimo pridelovanje, da zmanjšamo stroške našega pridelovanja. — Predlanskem ali že preje je bilo n. pr. med kmetovalci ljubljanske okolice veliko ogorčenje, ker se je cena mleku v Ljubljani znižala menda od 3 Din na Din 2.50. Pa je neki kmetovalec črno na belem dokazal, da stane našega kmetovalca pridelovanje 1 litra mleka ne 3 Din, ampak Din 4.50. »Kako pa to, da je mleko v nekaterih gospodarsko naprednejših državah (Francija, Danska itd.) tako poceni, v naši valuti menda le Din 2.50 ali 2 Din? Kako shajajo v teh državah kmetovalci?« je začuden vprašal nekdo. Odgovor je čisto enostaven. V gospodarsko naprednejših državah držijo v hlevih le krave, ki dajejo nad 3000 litrov mleka, dočim pri istih režijskih stroških dajejo naše krave poprečno le 1200 litrov mleka na leto. Stroški za pridelovanje mleka so

torej pri nas neprimerno večji, ker se ne razdelijo na 3000 litrov, ampak na 1200 litrov. — Kakor je glede mleka, tako je tudi glede ravnosti in debeljenja naše živine. Mesto da bi vole za prodajo krmili le dve leti, jih krmimo 4 leta, da dosežejo primerno težo ter tako podvojimo stroške naše reje. Vsled tega tudi slab dohodek pri reji živine!

2. Opustitev vsakega zboljšanja v kmetijstvu ali celo nazadovanje kmetijsko-pridelovalne civilizacije bi le povzročilo, da bi se kmalu vrnili tudi glede naše življenjske stopnje na stopnjo, na kateri se nahaja podeželje v nekaterih južnejših krajih, na Hrvaškem, v Črnigori itd. Tako nazadovanje naše življenjske stopnje, ki bi sledilo nazadovanju kmetijske pridelovalne civilizacije, si menda nikdo ne želi. Se mogoče počutijo srečnejši ljudje z manjšimi zahtevami, z manjšo civilizacijo, toda povratek nazaj iz višje življenjske stopnje na nižjo je zelo težak in marsikomu nemogoč.

3. Potrebno je tudi, da izboljšamo naše kmetijsko pridelovanje in živino na stopnjo, na kateri se nahaja v naprednejših državah Evrope raditega, da bomo v času, ko se meje v gospodarskem pogledu odprejo, lahko tekmovali tudi z inozemskim blagom.

III.

Pa je dejal tudi že ta ali oni: »Kaj bi zboljševali kmetijske pridelke in pocenjevali pridelovanje: saj imata od tega potem korist le meščan in gospod, ki dobivata in kupita potem kmetijske pridelke ceneje!« — K temu bi pripomnil, da je bilo še v vseh urejenih državah tudi za podeželje, za kmeta, tem boljše, čim boljše je bilo meščanu. Čim slabše pa gre meščanu, tem slabše je navadno tudi za podeželje, ker je pač loveška družba prav tesno povezana med seboj in mora biti za vse člane človeške družbe življenje vsaj primerno in znosno, kjer je ta družba prežeta z resnično krščansko ljubeznijo in kulturo.

— — —

V DRUGIH DRŽAVAH.

Atentat na Hitlerja. Komisarski policijski predsednik v Münchenu Hitler je dne 20. marca pri sprejemu časnikarjev sporočil, da je bila policija obveščena iz Švice, da nameravajo komunisti izvršiti atentate proti državnemu kancelarju Hitlerju in proti vodilnim osebnostim današnje države. Dalje je izjavil, da bi bilo zjutraj v Münchenu skoro prišlo do atentata. V bližini spomenika Riharda Wagnerja so opazili tri čekiste, od katerih je govoril eden nemški, dva pa ruski ali češki jezik. Bili so v avtomobilu z berlinsko označbo. V bližini spomenika so skrili tri ročne granate in municijo. Priče, ki so slišale razgovor teh treh mož, so čule, da se pripravlja atentat, ko bi se danes Hitlerjev avtomobil peljal skozi Prinzregentenstrasse. Ko je prišla policija, pa so vsi trije možki zbežali. Policija je zaplenila samo ročne granate.

Koncentracijski tabor za komuniste. Policijski predsednik je izjavil, da vidi v vsakem poskusu atentata največjo nevarnost za javno varnost. Če bo oddan prvi strel, bo prišlo v Nemčiji do največjega klanja in pogroma, kakršnega svet še ni videl in ga nobena državna ali policijska oblast ne bode mogla zadržati. Prihodnje dni se bo v okolici Dachaua zgradilo prvo koncentracijsko taborišče za 5000 ljudi, kjer bodo zbirali komuniste, člane Reichsbannerja in marksistične voditelje, kateri ogrožajo varnost države. Socialno-demokratski listi ostanejo na Bavarskem prepovedani do 4. aprila.

Hitler je na razpotju. Dve možnosti stojita pred njim: ali s parlamentom, ali brez parlamenta. Ako se odloči za prvo možnost, mora iskati zaveznikov. Številčno razmerje strank v parlamentu je naslednje: narodni socialisti 288 poslancev, socialni demokratje 120, komunisti 81, centum 71, Hugenberg-Papen 52, bavarska ljudska stranka 20, manjše stranke 16, skupno 648 mandatorov. Ako bodo komunistični mandati razveljavljeni, kar se kot gotovo poroča, bi število poslancev znašalo 567, dvetretjinska večina pa 379. Ker ima Hitler skupno s Hugenbergovimi nemškimi nacionalci le 340 mandatorov, mu še manjka do dvetretjinske večine kakih 40 glasov. Ako pa se Hitler odloči za drugo možnost: vladati brez parlamenta, mora za to dobiti od parlamenta pooblastilni zakon, ki je zanj potreben, zlasti ako gre za stvari, ki so določene po ustavi, dvetretjinska večina. Torej zopet nujnost, da išče zaveznikov. Hitler je v resnici že pogaja s katoliškim centrom, ki ni nedostopen za njegovo povabilo; ne more pa kajpada pristati na kakšen program, ki bi bil naravnost protiven političnim, kulturnim in socialnim načelom stranke, ki temelji na krščanskih idealih.

V Avstriji se je v sredo, 15. marca, vršil nekak boj med parlamentom in vlado. Kakor smo poročali v prejšnji številki, so v avstrijskem parlamentu odstopili vsi predsedniki (predsednik in oba podpredsednika). Vlada stoji na stališču, da parlament nima več pred-

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina. Proračunska debata je bila zelo živahna. — Med govorom dr. Nikiča je prišlo do spopada med njim in poslancem Urekom. Glede na to je podpredsednik parlamenta dr. Kosta Popovič izjavil: »Po stenografskih beležkah sem ugotovil, da je nar. poslanec dr. Nikola Nikič med svojim govorom zaklical narodnemu poslancu Ivanu Ureku: »Molči, ti si za Stenjevca, odkoder si tudi prišel.« Zato ga kaznujem s pismenim opominom. Narodni poslanec Ivan Urek je med sejo fizično napadel poslanca dr. Nikola Nikiča, pri čemer je poleg žalitve svojega poslanskega tovariša izzval nered in preprečil delo na seji. Zaradi tega postopanja hkradno kaznujem narodnega poslanca Ivana Ureka z začasno izključitvijo

z zasedanja narodne skupščine za dobo ene seje ter ga v smislu poslovnika pozivam, da takoj zapusti skupščinsko dvorano.« — V pondeljek predpoldne je skupščina z zaključnim glasovanjem sprejela proračun.

V senatu kraljevine Jugoslavije je skupina senatorjev predložila načrt zakona o pobijanju korupcije v naši državi.

Državno sodišče za zaščito države je 14. marca t. l. objavilo sodbo v procesu proti bivšemu narodnemu poslancu dr. Ivanu Pernarju in tovarišem, obtoženim po zakonu o zaščiti države zaradi širjenja letakov, hujskanja, nasilja proti državnim oblastvom in ogrožanja javnega reda. Sodišče je obsodilo: dr. Ivana Pernarja na leto dni strogega zapor, Gjuro Kemfelja na poldrugo leto strogega zapor, Viktorja Košutiča na 10 mesecev strogega zapor in izgubo državne službe. Vsem obsojencem se vrsteje v kazni preiskovalni zapor. Soobtožena Fabian Plazovič in Paško Kaliterna sta bila oproščena.